

Anförande IVA den 23 oktober 2009

Jag har fått den stora glädjen att, å medaljörernas vägnar, tacka för den hyllning IVA givit oss idag – allvarlig, tänkvärd och omtumlande. Vi kommer att vårda våra medaljer ömt ... och minnas en stor dag.

För mig är det en särskilt stor ära att få denna medalj av världens äldsta akademi för ingenjörsvetenskap. Både min far och min farfar var förste hedersledamöter i IVA. Jag har hittat ett lustigt telegram (om ni minns dem – vita remsor på gult papper), där min far tackar för ”att ha förärats denna stora heder. Stop.”

Det är en glädje att få bära denna, ingenjörsvetenskapens, medalj, då jag växte upp i Bergslagen med en far som kallades för ”Bergsingenjören” under hela sitt liv. Jag levde i en familj och i ett familjeföretag, som hade sin raison d'être i stål- och gruvnäringen, i verkstadsindustrien och i sjöfarten.

Söndagspromenaden gick till Jernverket vid Avestaforsen eller någon gång till de tysta, nedlagda hyttorna. På nyårsdagen varje år fylldes matsalen hemma i Herrgården med doften av sherry och ostpastejer. Här träffades min fars medarbetare och mina föräldrars vänner för att önska varandra ”Gott Nytt År”. De allra flesta var ingenjörer, som, till exempel, kunde beräkna besparingen och hållfastheten i världens bredaste, rostfria plåt eller den exakta vinkeln för den maximala effektiviteten i den ställbara propellern. Jag minns att jag, redan som liten flicka, förstod att detta var människor som var besjälade, närmast besatta, av sin uppgift, av den svenska industriens teknologiska uppfinningar. Den svenska ingenjörskonsten som allra bäst.

De medaljer, som IVA idag har hedrat oss med, är för vetenskapens andra dimension. Antitesen. Förverkligandets dimension. Att gå ”from sounds to things”. Ty det är just detta som är entreprenörskapets innersta kraft. Det är ett modigt val av ändamål. Ett uppkäftigt val av en gammal akademi. Ty entreprenörskapet följer inte alls logikens principer - de ordnade mönstren, de förväntade vägarna. Entreprenörskap rättar inte in sig – tvärtom. Det präglas av fantasifulla idéer och hypoteser, som prövas och förkastas. Entreprenörer söker risk, de finner sig inte i allmänna sanningar. Max Planck sade, då han fick Nobelpriset, kanske till och med i denna sal, att han ständigt, i sin långa väg mot kvantteoriens upptäckt, påmindes om Goethes ledord att människor ständigt kommer att göra stora misstag så länge de söker. Entreprenörskapet är just så, det förkastar, förnyar, det bänder, det bryter. Jag tror att alla vi fyra medaljörer från den akademiska världen, från storföretaget, från is-landet, vi känner igen oss i detta.

I år firar jag 30 år som familjeföretagare – som fjärde generationen. Min företagares resa har fört mig långt från barndomens ingenjörer till ett värv som handelsman – först försiktigare med handel med kända industriprodukter, sedan alltmer vågat med handel direkt till slutkonsumenterna i butikerna, i varuhusen och i livsmedelhallarna. Jag upptäckte att i de magiska och outgrundliga mötena med kunderna kunde mina grundläggande värderingar om långsiktighet, trovärdighet och människan som affärernas drivkraft få spelrum.

Omvandlingen av det gamla familjeföretaget har gått fort, den har speglat en ny tid och en ny generation. Jag har fått lära mig en helt ny och annorlunda logik, en oro, en brådskande snabbhet i besluten, en knivvass skärpa i stunder av

farofyllda förändringar. Eller ... som ordens entreprenör, Kristina Lugn, uttrycker det:

”Jag skulle naturligtvis mycket hellre vilja befinna mig på en hög abstraktionsnivå i en maskinpark där de logiska principerna har en lugnande inverkan på alla dem som sover bredvid papperskorgarna och har vikt sina liv åt att försöka tämja en feldesignad kundvagn.”

En eftermiddag hade jag ett samtal med mina barnbarn om att vara familjeföretagare. Bordet framför oss var täckt av gamla familjefotografier, som vi sorterade. Så kom plötsligt en fråga:

”Varför ville Du vara företagare?”

Svaret var självklart och kom snabbt och spontant:

Jag har haft lust att förändra snarare än att förvalta, att göra nytt och utveckla snarare än att avveckla, att bygga snarare än att cementera. Det har tidvis varit riskfyllt. Utan pardon. Men alltid virvlande glädjefyllt. Jag vet inte om mina barnbarn ännu har förstått vad jag menade, men jag vet att vi medaljörer förstår. Entreprenörskapets kraft. Så - Faîtes vos jeux! Och tack ni, modiga medaljkommitté på IVA, som har förstått var en framtida utvecklingskraft för Sverige finns att finna.